

HUBERT LACHOWICZ

Analiza uwarunkowań prawnych użytkowania lasu w Polsce

Legal regulations concerning forest use in Poland

Abstract. The paper contains a set of legal regulations concerning forest use currently in force in Poland and is a supplement of rather innumerable documents in this field in the Polish literature.

Key words: forest use, forest legislation, Poland

Wstęp

Na obecnym etapie wiedzy leśnej, trwale zrównoważona, wielofunkcyjna gospodarka leśna wydaje się najwłaściwsza do zapewnienia dalszego rozwoju cywilizacji w okresie zachwiania równowagi ekologicznej na Ziemi.

Kryteria trwale zrównoważonej gospodarki leśnej były dyskutowane na licznych konferencjach międzynarodowych w ciągu ostatnich kilkunastu lat, z których dla leśnictwa polskiego w tym i użytkowania lasu, najważniejsza była konferencja ochrony lasów w Helsinkach (1993). Przyjęto tam deklaracje zobowiązujące rządy do opracowania i wdrażania polityki leśnej przyjaznej dla przyrody oraz wzbogacenia leśnictwa wielofunkcyjnego.

Wydane w ostatnich latach akty prawne w Polsce, w sposób istotny zmieniają podejście do użytkowania lasu. Wielofunkcyjny model leśnictwa sprawił, że użytkowanie lasu stało się jednym z elementów trwale zrównoważonej gospodarki leśnej i wśród wymienionej listy jej celów zajmuje ostatnie miejsce (Ustawa o Lasach 1991).

Polityka Leśna Państwa, dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 22 kwietnia 1997 r tak jak Ustawa o Lasach określa uwarunkowania polskiego leśnictwa w zależności od wielofunkcyjnego gospodarowania lasami i odnosi się do ich wszystkich własności (9, 21). Wszelkie czynności związane z pozyskiwaniem drewna i użytków nieдрzewnych mają być regulowane w taki sposób aby nie zagrażały trwałości lasów i nie wpływały negatywnie na drzewostan. Użytkowanie zasobów drzewnych, regulowane etatem i nie przekraczające bieżącego przyrostu ma zapewnić ciągłość produkcji i trwale dostarczanie możliwie dużej ilości drewna najlepszej jakości.

Konieczne jest także ciągłe poszukiwanie nowych form i przedmiotów użytkowania leśnych zasobów, stabilizacja krajowego rynku drzewnego, doskonalenie współpracy leśnictwa i przemysłu drzewnego oraz szeroka promocja drewna jako materiału ekologicznego, przyjaznego człowiekowi.

Szeroko wprowadzane zmiany dotyczą nie tylko Leśnych Kompleksów Promocyjnych, które są modelowym obszarem do wdrażania zasad ekologizacji, ale wszystkich lasów zgodnie z zarządzeniem nr 11A a wcześniej zarządzeniem nr 11 (38, 31).

Podjęto także próbę uregulowania kwestii zbioru i ochrony płodów runa leśnego. Nie istnieją jednak żadne przepisy, które wprowadzałyby opłaty za zbiór dla celów nie przemysłowych, a przecież racjonalne gospodarowanie bazą surowcową płodów runa leśnego powinno być źródłem dochodów właścicieli lub zarządców lasów.

Wiele funkcji jakie pełni las, wprowadzana ekologizacja i ochrona różnorodności biologicznej sprawiają, że użytkowanie lasu staje się coraz bardziej złożone i różne jego obszary będą wymagały doskonalszych regulacji prawnych.

W polskiej literaturze jest niewiele opracowań dotyczących prawnych uwarunkowań użytkowania lasu. Niniejsza praca jest próbą uzupełnienia tego braku i analizuje od strony wielofunkcyjnej gospodarki leśnej uwarunkowania prawne użytkowania lasu w Polsce.

Cel i zakres pracy

Celem pracy było dokonanie zbioru aktów prawnych, ich segregacji, a następnie wyboru tych wszystkich dokumentów, które mają związek bezpośredni lub pośredni z leśnictwem a szczególnie odnoszących się w swej treści do zakresu użytkowania lasu.

Zakresem pracy jest legislacja leśna obowiązująca w Polsce, która w dalszej części poddana została analizie zgodnie z hierarchią ważności i podziałem na poszczególne przedmioty wchodzące w skład użytkowania lasu.

Metodyka pracy

Zbiór aktów prawnych (ustaw, rozporządzeń, zarządzeń i decyzji) został dokonany w Katedrze Użytkowania Lasu SGGW, Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych oraz bibliotece Instytutu Badawczego Leśnictwa. Z zebranych materiałów wybrano wszystkie dokumenty, które mają związek bezpośredni lub pośredni z leśnictwem, a w ramach leśnictwa z użytkowaniem lasu. Badaniom podlegały tylko obowiązujące obecnie akty prawne. Kilka z nich ze względu na zmiany jakie wprowadzały w innych aktach, zostały zamieszczone w odpowiednich opisach do tych dokumentów.

Niniejsze opracowanie oparte jest przede wszystkim na rozporządzeniach, zarządzeniach i decyzjach dotyczących lasów własności Skarbu Państwa a Ustawa o Lasach, lasów wszystkich własności (21).

Zgodnie z rangą przepisów omówiono następujące akty prawne. W pierwszej kolejności najważniejszy dokument dotyczący leśnictwa, a mianowicie Ustawa o Lasach z dnia 28 września 1991 r. (wraz ze zmianami z 1997 r.), od której bierze początek większość obecnie

obowiązujących aktów prawnych, i która zawiera cele i zasady trwale zrównoważonej gospodarki leśnej, a swym zakresem odnosi się do wszystkich specjalności dyscypliny leśnictwo.

W dalszej części rozporządzenia (Rady Ministrów i MOŚZNiL), zarządzenia (dyrektora generalnego Lasów Państwowych) i decyzje (MOŚZNiL i dyrektora generalnego Lasów Państwowych) podzielone na podrozdziały, stanowiące przedmioty wchodzące w skład użytkowania lasu i specjalności bezpośrednio z nim związane.

Wybrane akty prawne zawierające zagadnienia z użytkowania lasu w dalszej części poddane zostały analizie. Sposób analizowania nie polegał na cytowaniu całego dokumentu lecz na podaniu rangi aktu (rozporządzenie, zarządzenie, decyzja), jego numeru, daty wydania, tytułu oraz opisie paragrafów (w przypadku ustawy artykułów) dotyczących bezpośrednio zagadnień użytkowania lasu.

Wyniki badań

Ustawa o lasach z dnia 28 września 1991 r. wraz ze zmianami zawartymi w ustawie "Zmiana ustawy o lasach oraz zmiana niektórych ustaw" z dnia 24 kwietnia 1997 r. jest podstawowym aktem prawnym dotyczącym leśnictwa w Polsce (21, 22).

W Rozdziale 2 "Gospodarka leśna", nakłada ona na Ministra Środowiska obowiązek nadzoru nad lasami własności Skarbu Państwa, a w lasach nie stanowiących takiej własności na wojewodę albo starostę.

Ostatnim celem trwale zrównoważonej gospodarki leśnej, którą prowadzi się według planu urządzenia lasu lub uproszczonego planu urządzenia lasu jest produkcja, na zasadzie racjonalnej gospodarki, drewna oraz surowców i produktów ubocznego użytkowania lasu.

Właściciele lasów są obowiązani do racjonalnego użytkowania lasu w sposób trwale zapewniający optymalną realizację wszystkich jego funkcji przez: pozyskiwanie drewna w granicach nie przekraczających możliwości produkcyjnych lasu i pozyskanie surowców i produktów ubocznego użytkowania w sposób zapewniający możliwość ich biologicznego odtwarzania, a także ochronę runa leśnego.

Obowiązek cechowania pozyskanego drewna spoczywa na właścicielach lasów. W lasach nie stanowiących własności Skarbu Państwa pozyskane drewno cechuje starosta, który wystawia właścicielowi lasu dokument stwierdzający legalność jego pozyskania.

Według Rozdziału 4: "Plan urządzenia lasu" powinien zawierać określenie zadań, szczególnie dotyczących ilości przewidzianego do pozyskania drewna, określonego etatem miąższościowym użytków głównych (rębnych i przedrębnych).

Zwiększenie rozmiaru pozyskania drewna w nadleśnictwie ponad wielkość określoną w planie urządzenia lasu może nastąpić tylko w związku ze szkodą lub klęską żywiołową.

W lasach nie stanowiących własności Skarbu Państwa, decyzję na pozyskanie drewna niezgodnie z uproszczonym planem urządzenia lasu, wydaje starosta wyłącznie w przypadkach losowych, na wniosek właściciela lasu.

Rozdział 5: "Zasady udostępniania lasów" reguluje postępowanie i sposób wstępu do lasu, podkreślając przy tym, że lasy stanowiące własność Skarbu Państwa poza wyraźnie opisanymi warunkami zakazu wstępu, są udostępniane dla ludności.

Stałym zakazem wstępu objęte są lasy stanowiące: uprawy leśne do 4 m wysokości, powierzchnie doświadczalne i drzewostany nasienne, ostoje zwierząt, źródliska rzek i potoków oraz obszary zagrożone erozją.

Lasy te z wyjątkiem upraw oznacza się tablicami z napisem: "Zakaz wstępu". Obowiązek ustawiania i utrzymywania znaków ciąży na nadleśniczym w stosunku do lasów będących w zarządzie Lasów Państwowych oraz na właścicielach pozostałych lasów.

W razie uszkodzenia drzewostanów, degradacji runa, zagrożenia pożarowego czy wykonywania zabiegów związanych z pozyskaniem, nadleśniczy wprowadza okresowy zakaz wstępu do lasu stanowiącego własność Skarbu Państwa.

Ustawa przewiduje także udostępnienie lasów własności Skarbu Państwa do zbioru płodów runa leśnego na potrzeby własne lub do celów przemysłowych, z wyjątkiem miejsc objętych zakazem wstępu.

Zbiór płodów runa dla celów przemysłowych wymaga zawarcia umowy z nadleśnictwem. Jeżeli zbiór zagraża środowisku naturalnemu, nadleśniczy odmawia zawarcia umowy.

Ustawa zabrania niszczenia w lasach grzybów oraz grzybni.

Surowiec drzewny

Zarządzenie nr 29 DGLP z dnia 21 czerwca 1993 r wprowadza sześć polskich norm na surowiec drzewny, których wdrożenie odbyło się zgodnie ze "Szczegółowymi zasadami wdrażania norm opartych na klasyfikacji jakościowo-wymiarowej w jednostkach organizacyjnych LP" (24). Normy te podają symbole skrótowe jakimi oznacza się gatunki, nazewnictwo obowiązujące w gospodarce drewnem oraz przygotowanie sortymentów do pomiaru i jego sposoby.

Główną zasadą przyjętą obecnie jest podział drewna wyrobionego w lesie na klasy czy grupy odzwierciedlające wartość użytkową, wyrażoną jego jakością i wymiarami.

Obowiązujący system klasyfikacji drewna okrągłego w Polsce jest dalece różny od norm europejskich, dlatego trwają zaawansowane prace nad harmonizacją przepisów w tym zakresie. Część norm na surowiec drzewny została już opracowana zgodnie z przepisami Wspólnoty, natomiast kolejne opracowane czekają na wprowadzenie do katalogu Polskich Norm.

W 1999 r. opracowane i ustanowione zostały polskie normy (PN):

- PN-EN 1315-1. Drewno okrągłe liściaste – Klasyfikacja wymiarowa. Klasyfikacja przewiduje 6 klas wymiarowych i dopuszcza tworzenie dalszych klas podziału.
- PN-EN 1316-1. Drewno okrągłe liściaste – Klasyfikacja jakościowa – Dąb i buk. Klasyfikacja przewiduje 4 klasy jakości.

- PN-EN 1316-2. Drewno okrągłe liściaste – Klasyfikacja jakościowa – Topola. Klasyfikacja przewiduje 3 klasy jakości.

W 1999 r. opracowano poniższe normy, a ustanowiono i wprowadzono w 2000 r. do katalogu Polskich Norm:

- PN-EN 844-2. Drewno okrągłe i tarcica – Terminologia – Część 2: Terminy ogólne dotyczące drewna okrągłego.
- PN-EN 844-5. Drewno okrągłe i tarcica – Terminologia – Część 5: Terminy dotyczące wymiarów drewna okrągłego.
- PN-EN 844-7. Drewno okrągłe i tarcica – Terminologia – Część 7: Terminy dotyczące anatomicznej budowy drewna.
- PN-EN 844-8. Drewno okrągłe i tarcica – Terminologia – Część 8: Terminy dotyczące cech drewna okrągłego.
- PN-EN 1310. Drewno okrągłe i tarcica – Metody pomiaru cech.
- PN-EN 1311. Drewno okrągłe i tarcica – Metody pomiaru biologicznej degradacji.

W 2000 r. uzgodniono i przekazano do ustanowienia:

- PN-EN 844-1. Drewno okrągłe i tarcica. Terminologia – Część 1: Określenia ogólne dotyczące drewna okrągłego i tarcicy.
- PN-EN 844-10. Drewno okrągłe i tarcica. Terminologia – Część 10: Określenia dotyczące przebarwień i porażeń grzybowych.
- PN-EN 844-11. Drewno okrągłe i tarcica. Terminologia – Część 11: Określenia dotyczące uszkodzeń powodowanych przez owady.
- PN-EN 1315-2. Klasyfikacja wymiarowa. Część 2: Drewno okrągłe iglaste.
- PN-EN 1316-3. Drewno okrągłe liściaste. Klasyfikacja jakościowa. Część 3: Jesion, klony i jawor.

W latach 2001-2002 będą wprowadzane normy głównie dotyczące drewna okrągłego iglastego.

Na podstawie norm już przyjętych można stwierdzić, że ich liczba znacznie się zwiększy, gdyż w krajach Unii Europejskiej każdemu rodzajowi a nawet gatunkowi drewna przyporządkowane są inne wymagania techniczne. Pewne jest także to, że zmieni się udział miąższościowy poszczególnych klas jakości w drewnie wielkowymiarowym, polegający na znacznym zmniejszeniu udziału klas o wyższej jakości drewna. Będzie to wymagało odpowiedniej polityki cenowej na drewno dla klas jakościowo wymiarowych aby nie spadły przychody ze sprzedaży drewna.

Zarządzenie nr 21 DGLP z dnia 15 września 1994 r. wprowadza w "Szczegółowych zasadach wdrażania norm opartych na klasyfikacji jakościowo- wymiarowej w jednostkach organizacyjnych LP" jednolitą ciągłą numerację przy odbiorze wszystkich rodzajów sortymentów drzewnych (28). Każda sztuka drewna posiada jeden numer niezależnie do ilości

klas jakości w niej zawartych. Dla wyróżnienia w zapisie ewidencyjnym, poszczególne klasy otrzymują numer sztuki łamany przez kolejny numer sekcji.

Zarządzenie nr 30 DGLP z dnia 21 czerwca 1993 r. wprowadza do stosowania "Tymczasową instrukcję odbioru, ewidencji i przekazywania surowca drzewnego z uwzględnieniem KJW", która zawiera wzory wszystkich dokumentów przychodowych i rozchodowych niezbędnych do prowadzenia gospodarki leśnej, oraz sposób ich wypełniania z uwzględnieniem KJW (25). Ewidencję wpływu i obrotu drewna prowadzi nadleśnictwo zachowując symbole i podział podane w instrukcji.

Zarządzenie nr 43 DGLP z dnia 1 grudnia 1993 r. anuluje wzór Asygnata "Rachunek – Faktura" i wprowadza nowy wzór "Rachunek uproszczony" (27). Asygnata (As) jest dokumentem rozchodowym drewna (przychodowym dla ewidencji finansowej) oraz stanowi podstawę do wydania okazicielowi asygnaty wymienionego w niej surowca. Asygnata jest dokumentem ścisłego zarachowania, wystawianym w czterech egzemplarzach na podstawie zatwierdzonego przez nadleśniczego WOD.

Zarządzenie nr 22 DGLP z dnia 15 września 1994 r. zmienia wzory ROD, WOD i KW zawarte w "Tymczasowej instrukcji odbioru, ewidencji i przekazywania surowca drzewnego z uwzględnieniem KJW" (29).

ROD jest formularzem przeznaczonym do wpisywania w terenie danych bezpośredniego pomiaru i klasyfikacji surowca drzewnego. Jego wypełnienie jest końcowym aktem odbioru i pierwszym w ewidencji drewna stanowiąc materiał źródłowy do sporządzenia wykazu odbiorczego.

WOD jest podstawowym dokumentem ewidencji surowca drzewnego, niezbędnym przy prowadzeniu inwentaryzacji i podobnie jak ROD stanowi dokument przychodowy. Po zatwierdzeniu przez kierownika jednostki organizacyjnej WOD jest dowodem do odnotowania pozyskanego drewna na planie cięć i ewidencji.

Kwit wywozowy, zrywkowy i podwozowy (Kw) jest dokumentem stanowiącym podstawę do przemieszczania wyrobionych i odebranych materiałów drzewnych przy użyciu konnych i mechanicznych środków transportowych, a po podpisaniu przez odbiorcę stanowi dowód dostawy określonej w nim masy drewna. U odbiorcy drewna kwit wywozowy jest dokumentem przychodowym.

Zarządzenie nr 71 DGLP z dnia 5 sierpnia 1999 r. wprowadza nowy wzór druku "Asygnata" zmieniając Zarządzenie nr 21 DGLP z dnia 25 lipca 1996 r (39). Podaje także na jakiej podstawie wydaje się asygnatę, liczbę egzemplarzy, ich przeznaczenie oraz kto wystawia i podpisuje asygnatę w zależności od miejsca sprzedaży drewna i produktów użytkowania ubocznego.

Obecnie zgodnie z Zarządzeniem nr 31 DGLP z dnia 21 czerwca 1993 r. szacunek brakarski można wykonywać dwiema metodami:

- według znowelizowanej instrukcji szacunków brakarskich opracowanej w IBL,
- na podstawie zasad szacunku brakarskiego drzew na pniu wg KJW przy komputerowym przetwarzaniu danych, metody opracowanej na Wydziale Leśnym SGGW (26).

Obydwa sposoby w części ogólnej, dotyczącej zasad sporządzania szacunku (szacowania drzew i wykonywania pomiarów) są podobne. Różnice występują w ewidencji wyników szacunku oraz w obliczaniu miąższości pomierzonych drzew i sporządzaniu zestawień zbiorczych. W metodzie pierwszej czynności te wykonywane są ręcznie, miąższość grubizny dla gatunków iglastych określana jest na podstawie skróconych tablic dołączonych do instrukcji, natomiast dla gatunków liściastych – wg tablic Czuraja. W drugiej metodzie zarówno obliczanie miąższości, jak i zestawienia zbiorcze, sporządzane są przy wykorzystaniu programu komputerowego "ACER".

Zarządzenie nr 22 DGLP z dnia 14 maja 1998 r. wprowadza zmodyfikowaną pierwszą stronę "Raptularza terenowego do szacunków brakarskich", która pozwala na otrzymanie informacji niezbędnych do wyliczania planowanych kosztów pozyskania, zrywki i podwozu drewna (36). Koszty te mogą być liczone wg dwóch metod.

Liczenie kosztów metodą wg stopni trudności (tabel akordowych różnych dla poszczególnych jednostek) nie pozwala na uzyskanie na poziomie dykcji generalnej LP jednolitego, porównawczego materiału w zakresie planowania kosztów w dziale pozyskania drewna. Wobec powyższego program ACER będzie liczył do celów porównawczych i planistycznych na wyższy poziom zarządzania dykcji generalnej LP wg metody współczynnikowej, zaś metoda wg stopni trudności może być wykorzystywana przez jednostki do liczenia kosztów na poziomie nadleśnictwa (do czasu opracowania jednolitych dla całego kraju tabel norm czasu).

W Zarządzeniu nr 22 DGLP z dnia 29 maja 1995 r. zamieszczono tabelę kodów jednostek organizacyjnych LP zgodnych z tabelą kodów SILP oraz wzory cechówek defraudacyjnych (32). Niniejsze zarządzenie nakazuje zaopatrywanie się w nowe urządzenia do cechowania i precyzuje miejsce i sposób likwidacji dotychczasowych cechówek. Niezbędna jest także koordynacja wprowadzanych sposobów cechowania i numerowania drewna w lasach nie stanowiących własności Skarbu Państwa.

Rozporządzenie MOŚZNiL z dnia 24 lutego 1998 r. określa, czym jest cechowanie drewna, co stanowi urządzenia do cechowania oraz kiedy dochodzi do wymienionej czynności (14). Przedstawiono różne rodzaje tarcz i płytek z numerami, które są nanoszone na drewno w zależności od formy własności lasu.

Cechowanie drewna ma na celu ochronę pozyskanego i zaewidencjonowanego w procesie odbiórki drewna przed kradzieżą. W razie odzyskania surowca pozwala na ustalenie jednostki LP, z której drewno zostało skradzione.

Zarządzenie nr 55 DGLP z dnia 4 listopada 1998 r. dotyczy obrotu urządzeń do cechowania drewna oraz kontroli jakiej ten obrót podlega (37). Określa szczegółowo obowiązki nadleśniczego oraz dyrektora regionalnej dykcji LP, związane z zaopatrzeniem w urządzenia do cechowania i nadzór nad ich wykorzystaniem. Urządzenia do cechowania stanowią wyposażenie leśniczych i innych osób upoważnionych przez nadleśniczego. Zmianę w procedurze likwidacji urządzeń do cechowania i numerowania drewna wprowadza Zarządzenie nr 30 DGLP z dnia 17 maja 2000 r., na podstawie którego likwidację urządzeń do cechowania przeprowadza się w nadleśnictwie i nie jest wymagane ogłoszenie informacji o jej przeprowadzeniu w Biuletynie Informacyjnym DGLP (41). Konieczne jest

natomiast umieszczenie informacji w razie utraty tarczy ze znakiem graficznym LP, bądź nie użytkowanych płytek do numerowania drewna.

Zarządzenie nr 6 DGLP z dnia 13 lutego 1996 r. precyzuje zasady organizacji i działania służb nadzoru gospodarki drewnem (34). W zasadach określono stopień kwalifikacji pracowników służb, zadania, sposób ich realizacji, obowiązki oraz kto sprawuje nadzór nad właściwym wykonaniem zadań. Przyporządkowanie obwodów nadzorczych właściwemu pracownikowi oraz umiejscowienie służb spoczywa na dyrektorach regionalnych dyrekcji LP.

Zarządzenie nr 86 DGLP z dnia 26 października 1999 r. tworzy Stanowisko Monitoringu Handlu Drewnem z siedzibą w Lublinie i podległe bezpośrednio dyrektorowi generalnemu LP (40). Powołana komórka działa jako jednoosobowe stanowisko z możliwością zawierania porozumień o współpracy z wyznaczonymi pracownikami regionalnej dyrekcji LP. Do zadań SMHD należy kontrola zgodności działania jednostek organizacyjnych LP z zasadami sprzedaży drewna z punktu widzenia kryteriów legalności, celowości, rzetelności i gospodarności. Szczegółowy zapis odpowiedzialności i uprawnień ma zostać ustalony odrębnym zarządzeniem.

Zarządzenie nr 5B DGLP z dnia 15 lipca 2001 r. wprowadza we wszystkich jednostkach organizacyjnych LP "Wytyczne sprzedaży drewna w PGL LP" (42). Określają one działania jakie podejmuje nadleśniczy oraz dyrektor regionalny w celu realizacji zadań sprzedaży drewna, na jakiej podstawie sporządzane są plany sprzedaży drewna na poszczególnych rodzajach rynków, ich uwarunkowania oraz kto prowadzi sprzedaż. Wytyczne mają na celu ułożenie jak najwięcej uprawnień decyzyjnych w nadleśnictwie.

Obecnie w LP obowiązuje głównie przetargowa forma sprzedaży drewna dla wszystkich rodzajów nabywców z wyjątkiem puli minimalnej (dotycząca nabywców strategicznych) oraz części drewna przeznaczonej do sprzedaży po cenie detalicznej. Drewno cenne (okleinowe i sklejkowe) ze względu na małe ilości sprzedawane jest najczęściej na rynku regionalnym w formie licytacji.

Obowiązujące w gospodarstwie leśnym Polski sposoby oceny ilości i jakości drewna na pniu są właściwe i powinny być w dalszym ciągu udoskonalane. W tym zakresie widzi się konieczność podjęcia prac nad opracowaniem lepszego sposobu ewidencji i przekazywania drewna. Prawidłowo przeprowadzone pomiary i klasyfikacja surowca drzewnego oraz prace kameralne zapewniają wiarygodność uzyskanych wyników, a jednocześnie mogą stanowić ofertę towarową leśnictwa w zakresie drewna (6).

Bardzo pilną sprawą jest podjęcie ze strony Rządu Polski inicjatyw ustawodawczych tworzących z jednej strony warunki rozwoju przemysłu drzewnego, a z drugiej wprowadzania mechanizmów zwiększających spożycie drewna i wyrobów drewnopochodnych na rynku krajowym (5).

Pozyskiwanie drewna

Zarządzenie nr 7 NDLP z dnia 5 kwietnia 1990 r. dopuszcza możliwość użytkowania pilarek własnych, jak też za zgodą dyrektora generalnego LP pilarek pozostających na stanie nadleśnictwa (23). Zarządzenie to powinno ulec nowelizacji ponieważ nadleśnictwa

nie prowadzą już sprzedaży pilarek spalinowych a znaczna część czynności związanych z pozyskaniem drewna w wyniku prywatyzacji usług wykonywana jest przez prywatne zakłady usług leśnych. Nadleśnictwa pozbywają się jednocześnie obowiązku świadczeń socjalnych, bowiem w większości nie zatrudniają własnych drwali.

Rozporządzenie MOŚZNiL z dnia 29 listopada 1995 r. dotyczy zapisów, których przestrzeganie jest niezbędne przy pielęgnacji upraw, młodników, drzewostanów młodszych klas wieku oraz pozyskaniu i transporcie drewna i jest jedynym dokumentem odnoszącym się do zakresu ergonomii (12). Przepisy traktują nie tylko o bezpiecznej pracy pilarką spalinową, ale także maszynami wielooperacyjnymi, które są najbezpieczniejsze dla operatora przy pracach pozyskaniowych.

Przy wprowadzaniu nowych technologii należy na pierwszym miejscu mieć na względzie wymagania ergonomii i bezpieczeństwa pracy a dopiero później przyrodnicze. Dlatego konieczne jest dokonanie ocen stosowanych maszyn i urządzeń, ich charakterystyk technicznych i wartości eksploatacyjnych pod kątem wpływu na ekosystem leśny oraz zdrowie człowieka (8).

Zarządzenie nr 11A DGLP z dnia 11 maja 1999 r. zmienia podejście do zagospodarowania lasu i obliguje do stosowania odmiennych technologii prac (38). Maksymalna ochrona ekosystemu leśnego, który zapewnia sortymentowy sposób pozyskania, wymusza stosowanie na szerszą skalę wielooperacyjnych maszyn do pozyskania (harvester) i zrywki drewna (nasiębierny ciągnik typu forwarder). Ten system zapewnia także najniższe koszty pozyskania surowca drzewnego. Aby środowisko leśne było właściwie chronione, maszyny powinny poruszać się tylko po wcześniej zaprojektowanych szlakach zrywkowych w zależności od rodzaju rębni i zrywki. W górach zrywka powinna być prowadzona kolejkami linowymi.

Zarządzanie Gospodarstwem Leśnym

Zarządzenie nr 21 DGLP z dnia 25 lipca 1996 r. wprowadza do stosowania wzory druków wejściowych do SILP oraz instrukcje ich wypełniania (35). Część wzorów druków zawartych w niniejszym zarządzeniu dotyczy m.in. zagadnień związanych z szacunkami brakarskimi, odbiorem, ewidencją i przekazywaniem surowca drzewnego.

Sprawnie działający system ułatwi prowadzenie gospodarki leśnej, jak również znacznie uprości niektóre czynności z zakresu użytkowania.

Rozporządzenie MOŚZNiL z dnia 6 stycznia 1998 r. wydane na podstawie art. 26 ust. 5 Ustawy o Lasach opisuje wygląd wprowadzonego znaku zakazu wstępu do lasu (13). W art. 26 ustawy zostały wyszczególnione lasy stanowiące własność Skarbu Państwa objęte stałym zakazem wstępu, oraz przypadki, w których nadleśniczy wprowadza okresowy zakaz wstępu. W stosunku do Lasów Państwowych obowiązek ustawiania i utrzymywania znaków ciąży na nadleśniczym a w przypadku lasów innych własności na ich zarządcy.

Rozporządzenie MOŚZNiL z dnia 28 grudnia 1998 r. zawiera zapis, że jedną z dyscyplin, na której wymogi należy zwracać uwagę przy sporządzaniu planu urządzenia lasu i uproszczonego planu urządzenia lasu jest użytkowanie lasu (15). W niniejszym dokumencie szczegółowo opisano z czego wynika ilość przewidzianego do pozyskania drewna,

uwzględniająca cele i zasady gospodarki leśnej oraz co uwzględnia się przy określaniu ilości drewna do pozyskania z drzewostanów rębnych.

Ekonomika leśnictwa

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 grudnia 1994 r. w Rozdziale 1: "Przepisy ogólne" zawiera zapis, że w Lasach Państwowych w ramach sprawowanego zarządu, o którym mowa w art. 4 ust. 2 ustawy, jest prowadzona działalność: gospodarcza (podstawowa i uboczna) i dodatkowa (18).

Działalność podstawowa obejmuje m.in. pozyskiwanie – z wyjątkiem skupu – drewna, a także jego sprzedaż w stanie nie przerobionym. Uboczna, dotyczy gospodarowania zwierzyną, pozyskiwania – z wyjątkiem skupu – żywicy, choinek, karpiny, kory, igliwia, zwierzyny oraz płodów runa leśnego, a także sprzedaży tych produktów w stanie nie przerobionym.

Informacja o działalności finansowo-gospodarczej nadleśnictwa powinna zawierać wykonanie zadań w zakresie gospodarki leśnej obejmujące m.in. rozmiary pozyskania i sprzedaży drewna.

Rozdział 3: "Przychody i koszty działalności" określa, że przychody Lasów Państwowych, o których mowa w art.50 ustawy, są sumą przychodów ich jednostek organizacyjnych. Źródła przychodów stanowią głównie wpływy ze sprzedaży drewna, produktów ubocznych lasu, runa leśnego oraz nasion, szyszek, sadzonek i choinek.

Kosztami działalności Lasów Państwowych są natomiast: odpis podstawowy na Fundusz Leśny, wydatki na działalność, o której mowa w §4 ust. 1 i 2 rozporządzenia oraz podatek leśny.

W Rozdziale 5 rozporządzenie precyzuje sposób ustalania odpisu podstawowego, o którym mowa w art. 57 ust. 1 pkt. 1 ustawy na Fundusz Leśny, i którego wielkość zależy od wartości przychodów ze sprzedaży drewna w nadleśnictwie i ustalonego dla niego wskaźnika. Nadleśnictwo dokonuje co miesiąc odpisu podstawowego na Fundusz Leśny.

Szczególne przypadki uregulowań prawnych w odniesieniu do użytkowania lasu

Rozporządzenie MOŚZNiL z dnia 25 sierpnia 1992 r. zawiera wytyczne w jaki sposób i przy użyciu jakich zabiegów prowadzi się gospodarkę leśną w lasach ochronnych aby zapewnić ciągle spełnianie przez nie wyznaczonych celów (10). W niektórych przypadkach dla pewnych powierzchni mogą zostać wprowadzone różne ograniczenia w pozyskaniu drewna, choinek, kory, płodów runa leśnego.

W sposób szczególny gospodaruje się w LKP, które mają za zadanie wprowadzenie do praktyki leśnej zasad sterowania gospodarką leśną w warunkach pełnego rozpoznania wymogów ochrony przyrody (30,33).

Na terenie Puszczy Białowieskiej zgodnie z Decyzją nr 23 MOŚZNiL z dnia 8 listopada 1994 r. w programie bezpiecznych technologii zmieniono podejście do regulacji rozmiaru cięć, gdzie pozyskanie drewna byłoby nie celem lecz jednym z elementów gospodarki wielofunkcyjnej oraz odejście od zrębów zupełnych (3). Dodatkowo w Puszczy i na

podległych jej terenach wyodrębniono trzy obszary o odmiennych metodach postępowania gospodarczego. Specjalne prowadzenie gospodarki leśnej w Puszczy Białowieskiej może być przykładem jak należy gospodarować w lasach o różnym stopniu ochrony.

Decyzja nr 24 DGLP z dnia 27 sierpnia 1996 r. uzupełniająca Decyzję nr 23 MOŚZNiL wprowadza obowiązek pozostawiania 3 do 5 sztuk starych drzew na 1 ha do wieku biologicznej śmierci i naturalnego rozkładu (1). Podaje także listę gatunków i ich pierśnic, których osiągnięcie warunkuje wyłączenie z wyrębu drzew żywych jak i martwych.

Decyzja nr 48 DGLP z dnia 6 lipca 1998 r. wstrzymuje wyrąb ponad stuletnich drzew i drzewostanów w nadleśnictwach wchodzących w skład LKP Lasy Puszczy Białowieskiej (2). Jedynym odstępstwem od decyzji może być konieczność wykonania cięć sanitarnych.

W przypadku decyzji nr 24 na negatywną ocenę zasługuje kryterium starości drzewa – jego wymiar średnicy na wysokości 1,3 m nad ziemią. Przede wszystkim dlatego, że wymiar pierśnicy drzewa zależy od bardzo wielu czynników, spośród których wiek drzewa jest tylko jednym z nich i wcale nie najistotniejszym (7).

Ze względu na konieczność indywidualnego podejścia przez administrację leśną do każdego starego drzewa oraz ochronę ekosystemu leśnego należy wydać zarządzenie szczegółowo precyzujące zasady usuwania starych drzew w LKP Puszcza Białowieska.

Puszcza Białowieska jako najbardziej naturalny polski ekosystem leśny ma być przykładem w skali światowej współistnienia użytecznych, społecznie wielostronnych funkcji lasu z trwałością ochrony przyrody.

Rozporządzenie MOŚZNiL z dnia 28 grudnia 1998 r. dotyczy opisu w jaki sposób runo leśne i jego stan powinno być monitorowane i w jaki sposób można dokonywać jego zbioru i skupu (16). Szczegółowo opisują punkty, jakie owocniki grzybów mogą być zbierane i przy użyciu jakich narzędzi i urządzeń oraz reguł pozyskiwania całych roślin lub ich części. Rozporządzenie ministra dotyczy lasów nie objętych stałym zakazem wstępu.

W celu zregenerowania grzybowisk, na niektórych obszarach silnie wyeksploatowanych, należy wprowadzić zakaz zbierania grzybów nawet na okres kilkunastoletni. Konieczne jest także wprowadzenie zapisów umożliwiających rejestrację ilości i rodzaju pozyskiwanych grzybów (a także roślin i owoców runa leśnego).

Sposobem na zwiększenie bazy surowcowej jest wprowadzanie upraw i półupraw podokapowych wybranych gatunków grzybów (20). Do grzybów w ten sposób uprawianych zaliczyć można smardze, bocznik ostrygowaty i inne.

Rozporządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 18 sierpnia 1993 r. podaje listę 34 gatunków grzybów jadalnych dopuszczonych do obrotu, możliwości ich przetwarzania oraz uprawnień w zakresie grzyboznawstwa (17). Proponuje się przeprowadzenie zmian w rozporządzeniu ponieważ zawiera ono kilka gatunków rzadkich, zasługujących na ochronę, np.: dwupierścieniak cesarski, piaskowiec kasztanowaty, piaskowiec modrzak a pomija wiele grzybów jadalnych i smacznych, np.: łuszczak zmienny, czernidlak kołpakowaty, gąska siwa, gołąbek jadalny czy zimówka aksamitna.

Rozporządzenie MOŚZNiL z dnia 6 kwietnia 1995 r. obejmuje ochroną ścisłą 22 gatunki grzybów oraz szereg gatunków roślin (11). Jest jednak w Polsce znacznie więcej grzybów zasługujących na ochronę. Uważa się, że ochrona prawna powinna obejmować 60 – 80 gatunków (4). Wpisanie na listę nie uchroni ich od wyginięcia, dlatego należy położyć szczególny nacisk na promowanie wśród społeczności lokalnych innych grzybów jadalnych, których wartości użytkowe i smakowe nie są znane.

Rozporządzenie wprowadza także kategorię gatunków chronionych częściowo, do których zaliczono niektóre rośliny lecznicze i przemysłowe najbardziej narażone na zniszczenie w wyniku eksploatacji oraz wszystkie grzyby (z wyjątkiem objętych ochroną ścisłą).

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 grudnia 1997 r. wprowadza listę gatunków drzew i stawki opłat za ich usunięcie (19). Umożliwia także w szczególnych przypadkach (tereny zieleni miejskiej, obszary uzdrowiskowe, tereny wpisane do rejestru zabytków) podwyższenie stawek oraz określa wysokość opłaty za usunięcie każdego m² porośniętego krzewami.

Zagadnienia dotyczące uwarunkowań prawnych użytkowania lasu wymagają ciągłego monitorowania, pod kątem zmian poszczególnych aktów spowodowanych: przechodzeniem polskiego leśnictwa z surowcowego na wielofunkcyjne, rozwojem badań i ich wpływu na wydawanie doskonalszych aktów prawnych oraz dostosowaniem polskiej legislacji do prawodawstwa Unii Europejskiej.

*Katedra Użytkowania Lasu
Wydział Leśny SGGW
ul. Rakowiecka 26/30, 02-528 Warszawa*

Literatura

1. Decyzja Nr 24 DGLP z dnia 27.08.1996 r. w sprawie wprowadzenia nadzwyczajnej ochrony starych drzew o charakterze pomnikowym – żywych i obumarłych oraz rzadkich gatunków drzew w Puszczy Białowieskiej.
2. Decyzja Nr 48 DGLP z dnia 06.07.1998 r. w sprawie wstrzymania wyrębu ponad stuletnich drzew pojedynczych, drzewostanów o charakterze naturalnym na terenie nadleśnictw w Puszczy Białowieskiej.
3. Decyzja Nr 23 MOŚ,ZNiL z dnia 08.11.1994 r. w sprawie ochrony i zagospodarowania Puszczy Białowieskiej.
4. **Grzywacz A.** 1994. Konsekwencje dla polityki kompleksowej ochrony zasobów leśnych wynikające z eksploatacji i zagrożenie grzybowisk. Polska polityka kompleksowej ochrony zasobów leśnych. Warszawa, październik 1994.
5. **Jednoralski G., Paschalis P.** 2000: Zarys studium rynku leśno-drzewnego w Polsce. Sylwan Nr 12, s. 27-37.
6. **Paschalis P.** i in. 1997: Założenia i zasady użytkowania lasu w trwałej i zrównoważonej gospodarce leśnej. Ministerstwo Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa. Warszawa, maj 1997.

7. **Paschalis P.** 1998: Niektóre problemy użytkowania starych drzew na terenie LKP Puszcza Białowieska. Sylwan Nr 4, s. 39-47.
8. **Paschalis P.** 1999: Wpływ technologii użytkowania lasu (trzebieży i cięć rębnych) na różnorodność biologiczną lasów produkcyjnych w Polsce. W: Ocena wpływu praktyki leśnej na różnorodność biologiczną w lasach w Europie Środkowej. Studium w zakresie polskiej Ustawy o lasach i innych przepisów prawnych (red. K.Rykowski, G.Matuszewski, E.Lenart). Instytut Badawczy Leśnictwa, Warszawa: 137-155.
9. Polityka Leśna Państwa, Ministerstwo Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa. Warszawa 1997 r.
10. Rozporządzenie MOŚZNiL z dnia 25.08.1992 r., Dz. U. nr 67 poz. 337 w sprawie szczegółowych zasad i trybu uznawania lasów za ochronne oraz szczegółowych zasad prowadzenia w nich gospodarki leśnej.
11. Rozporządzenie MOŚZNiL z dnia 6.04.1995 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin.
12. Rozporządzenie MOŚZNiL z dnia 29.11.1995 r., Dz. U. nr 141 poz. 716 w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy wykonywaniu prac z zakresu gospodarki leśnej.
13. Rozporządzenie MOŚZNiL z dnia 06.01.1998 r., Dz. U. nr 11 poz. 39 w sprawie określenia wzoru znaku zakazu wstępu do lasu oraz zasad jego umieszczania.
14. Rozporządzenie MOŚZNiL z dnia 24.02.1998 r., Dz. U. nr 36 poz. 201 w sprawie szczegółowych zasad cechowania drewna, wzorów urządzeń do cechowania i zasad ich stosowania oraz wzoru dokumentu stwierdzającego legalność pozyskania drewna.
15. Rozporządzenie MOŚZNiL z dnia 28.12.1998 r., Dz. U. nr 3 poz. 16 w sprawie szczegółowych zasad sporządzania planu urządzenia lasu, uproszczonego planu urządzenia lasu oraz inwentaryzacji stanu lasu.
16. Rozporządzenie MOŚZNiL z dnia 28.12.1998 r., Dz. U. nr 6 poz. 42 w sprawie szczegółowych zasad ochrony i zbioru płodów runa leśnego oraz zasad lokalizowania pasiek na obszarach leśnych.
17. Rozporządzenie MZiOS z dnia 18.08.1993 r. w sprawie wykazu grzybów jadalnych, wymagań technologicznych ich przetwarzania i obrotu oraz nabywania uprawnień w zakresie grzyboznawstwa.
18. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 06.12.1994 r., Dz. U. nr 134 poz. 692 w sprawie szczegółowych zasad gospodarki finansowej w Państwowym Gospodarstwie Leśnym Lasy Państwowe.
19. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30.12.1997 r., Dz. U. nr 162 poz. 1117 w sprawie opłat za wprowadzanie substancji zanieczyszczających do powietrza oraz za usuwanie drzew lub krzewów.
20. **Staniszewski P.** 1998: Użytkowanie zasobów runa leśnego w trwałej i zrównoważonej gospodarce leśnej. Sylwan Nr 8, s. 81-88.
21. Ustawa o lasach z dnia 28.09.1991 r., Dz. U. nr 101 poz. 444.

22. Ustawa o zmianie ustawy o lasach oraz o zmianie niektórych ustaw z dnia 24.04.1997 r., Dz. U. nr 54 poz. 349.
23. Zarządzenie Nr 7 NZLP z dnia 05.04.1990 r. w sprawie stosowania pilarek spalinowych w Lasach Państwowych.
24. Zarządzenie Nr 29 DGLP z dnia 21.06.1993 r. w sprawie wprowadzenia norm na surowiec drzewny obowiązujących w Państwowym Gospodarstwie Leśnym Lasy Państwowe.
25. Zarządzenie Nr 30 DGLP z dnia 21.06.1993 r. w sprawie ewidencji surowca drzewnego w jednostkach organizacyjnych Lasów Państwowych.
26. Zarządzenie Nr 31 DGLP z dnia 21.06.1993 r. w sprawie metod brakarskiego szacunku drzew na pniu obowiązujących w Państwowym Gospodarstwie Leśnym Lasy Państwowe.
27. Zarządzenie Nr 43 DGLP z dnia 01.12.1993 r. zmieniające Zarządzenie Nr 30 dyrektora generalnego Lasów Państwowych z dnia 21.06.1993 r. w sprawie ewidencji surowca drzewnego w jednostkach organizacyjnych Lasów Państwowych wprowadzające Tymczasową instrukcję odbioru, ewidencji i przekazywania surowca drzewnego z uwzględnieniem KJW.
28. Zarządzenie Nr 21 DGLP z dnia 15.09.1994 r. dotyczące zmiany Szczegółowych zasad wdrażania norm opartych na klasyfikacji jakościowo-wymiarowej w jednostkach organizacyjnych Lasów Państwowych Warszawa, kwiecień 1993 rok.
29. Zarządzenie Nr 22 DGLP z dnia 15.09.1994 r. zmieniające Zarządzenie Nr 30 dyrektora generalnego Lasów Państwowych z dnia 21.06.1993 r. w sprawie ewidencji surowca drzewnego w jednostkach organizacyjnych Lasów Państwowych wprowadzające "Tymczasową instrukcję odbioru, ewidencji i przekazywania surowca drzewnego z uwzględnieniem KJW".
30. Zarządzenie Nr 30 DGLP z dnia 19.12.1994 r. w sprawie Leśnych Kompleksów Promocyjnych (LKP).
31. Zarządzenie Nr 11 DGLP z dnia 14.02.1995 r. w sprawie doskonalenia gospodarki leśnej na podstawach ekologicznych.
32. Zarządzenie Nr 22 DGLP z dnia 29.05.1995 r. w sprawie cechowania i numerowania surowca drzewnego w jednostkach organizacyjnych Lasów Państwowych.
33. Zarządzenie Nr 28 DGLP z dnia 11.08.1995 r. zmieniające Zarządzenie Nr 30 dyrektora generalnego Lasów Państwowych z dnia 19.12.1994 r. w sprawie Leśnych Kompleksów Promocyjnych (LKP).
34. Zarządzenie Nr 6 DGLP z dnia 13.02.1996 r. w sprawie umiejscowienia, organizacji i zadań pracowników służb nadzoru i gospodarki drewnem.
35. Zarządzenie Nr 21 DGLP z dnia 25.07.1996 r. w sprawie wprowadzenia do stosowania w jednostkach organizacyjnych Lasów Państwowych jednolitych wzorów druków wejściowych do Systemu Informatycznego Lasów Państwowych.

36. Zarządzenie Nr 22 DGLP z dnia 14.05.1998 r. zmieniające Zarządzenie Nr 21 dyrektora generalnego Lasów Państwowych.
37. Zarządzenie Nr 55 DGLP z dnia 04.11.1998 r. w sprawie obrotu i prowadzenia ewidencji urządzeń do cechowania pozyskanego drewna w jednostkach organizacyjnych Lasów Państwowych.
38. Zarządzenie Nr 11A DGLP z dnia 11.05.1999 r., zmieniające Zarządzenie Nr 11 dyrektora generalnego Lasów Państwowych z dnia 14.02.1995 r., w sprawie doskonalenia gospodarki leśnej na podstawach ekologicznych.
39. Zarządzenie Nr 71 DGLP z dnia 05.08.1999 r. w sprawie zmiany załącznika do Zarządzenia Nr 21 dyrektora generalnego Lasów Państwowych z dnia 25.07.1996 r. w sprawie wprowadzenia do stosowania w jednostkach organizacyjnych Lasów Państwowych jednolitych wzorów druków wejściowych do Systemu Informatycznego Lasów Państwowych.
40. Zarządzenie Nr 86 DGLP z dnia 26.10.1999 r. w sprawie powołania w Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych oraz ustalenia zakresu zadaniowego oraz sposobu realizacji zadań komórki organizacyjnej do monitorowania handlu drewnem w Lasach Państwowych.
41. Zarządzenie Nr 30 DGLP z dnia 17.05.2000 r. zmieniające zarządzenie dyrektora generalnego Lasów Państwowych w sprawie obrotu i prowadzenia ewidencji urządzeń do cechowania pozyskanego drewna w jednostkach organizacyjnych Lasów Państwowych.
42. Zarządzenie Nr 5B DGLP z dnia 15.07.2001 r. w sprawie sposobu prowadzenia sprzedaży drewna w obrocie krajowym w Państwowym Gospodarstwie Leśnym Lasy Państwowe.

Summary

Legal regulations concerning forest use in Poland

The paper is an analysis of documents according to their rank, division into subjects pertaining to forest use and fields of forestry. The paper contains documents concerning forests owned by the State Treasury, and the Act on Forests which applies to forests irrespective of their form of ownership.

The Act on Forests is the main legal document based on the goals and principles of sustainable management of forests. Most of forest documents derive from this Act. The Act defines the duties of forest owners referenced to: rational use of a forest ensuring its multiple functions and timber marking depending on the form of ownership. The Act also states that the forest economy is managed in accordance with the forest management masterplan (state-owned forests) or simplified forest management masterplan.

A separate chapter deals with the regulations concerning the access to forests and harvesting of forest products for peoples own needs and commercial and industrial purposes.

The section concerning timber provides documents regulating the norms for wood assortments, timber sales in the State Forest Holding, timber marking and turnover, running the records and liquidation of marking equipment.

The classification of wood introduced in 1 July 1993 in the State Forest Holding based on a quality-dimension classification (grading) has led to a new approach to drafting the harvest schedule and grading, as well as the new rules of receiving and recording of timber.

Special services were appointed to supervise wood management aimed at rationalisation and optimisation of forest economy. A post for Timber Trade Monitoring was also created in the General Directorate of the State Forests Holding.

The use of new sheets (charts) for grading purposes was the result of the development of the State Forests Information System (SILP).

Three documents define the volume of timber harvest. One of them treats about work safety and hygiene in forest operations. The second one that refers to the use of chain saws is outdated because of privatisation of services. The last document taking particular account of the maximum protection of forest ecosystems poses a wide use of multi-operational machines for harvesting and skidding.

The forest management refers to the regulations which provide new input sheets for SILP, regulate the forest economy in accordance with the forest management masterplan and oblige to mark with the "no access" signs those forests which are subject to harvest operations.

The detailed regulations for the financial economy of the State Forests Holding are defined by the Council of Ministers by way of an order of 6 December 1994.

The section dealing with specific legal regulations concerning forest use contains documents referring to the management of forests recognised as protection forests and forests in Promotional Forest Complexes on the example of the "Białowieża Forests".

The documents have been prepared which regulate in detail the harvest of forest fruits of herbaceous layer for commercial or industrial goals and the way of payment for tree or shrub removal.

One of the two documents concerning mushrooms provides a list of species accepted for sale. The second document specifies 22 species of mushrooms and a number of plants under strict protection.